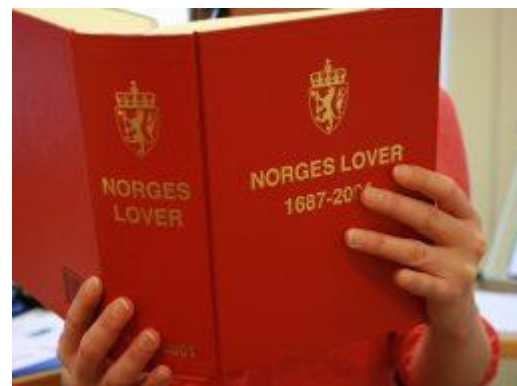

FØRERKORT

**- Helsekrav gjeldende fra 1/10-16
(med lite fokus på kognitiv svikt)**

GerIT 14/11-17

Geir Høybjør, overlege
Kristiansand

Fører kort grupper

- Gruppe 1
 - Klasse AM, S, T, A1, A2, A, B, BE
 - Motorvogner i lettere klasser
- Gruppe 2
 - Klasse C1, C1E, CE
 - Kjøretøy tyngre enn 3500 kg
- Gruppe 3
 - Klasse D1, D1E, DE
 - Buss, taxi, utrykningskjøretøy

Ulike førerkortgrupper

- Gruppe 2: 979587 innehavere
- Gruppe 3: 173496 innehavere

- Tar vi stilling til at såpass mange har førerkort i tyngre klasser?
 - Mye strengere helsekrav

→ Tall fra Vegdirektoratet, april-17

Forskrift om helsekrav til bilførere

- Det er legers **plikt** å vurdere om helsekravene er oppfylt.
- **Midlertidig** kjøreforbud (opptil 6 måneder)
→ muntlig og skriftlig beskjed til pasient.
- **Permanent** tilstand
- → meldes til Fylkesmannen.

Etter fylte 75 år

- Helseundersøkelse hos lege → attest med gyldighet inntil 3 år.
- Etter fylte 78 år varighet inntil 2 år.

Olav (102) er Norges eldste sjåfør

KJØRER VIDERE: Olav Ettestad da han var på vei til Jomfruland i sommer. Foto: Jimmy Åsen

Av Trond Nøstvold Tou

24. september 2017, kl. 11:34

DRANGEDAL: Olav Ettestad (102) fra Drangedal fornyet nylig sertifikatet for ett nytt år.

- Telemarksavisa, 24/9-17:
 - Sju kvinner og 10 menn på 100 år som har førerkort.
 - Ingen på 101 år.
 - Olav eldste og eneste på 102 år.

Legens rolle

- **Sakkyndig** med seleksjonsrolle
- Ikke behandlerrolle

Kasuistikk 1

- Eldre herre hevist ger.pol for kognitiv utredning, særlig mtp førerkort.
- Kommer til time ledsaget av datter.
- Ut fra samtale og pårørendeopplysninger ikke grunnlag for kognitiv svikt av betydning, men han er svært svaksynt.
- Hans kognitive tilstand er kanskje ikke til hinder for bilkjøring, men hva med synet?

Syn (gjelder førerkort gruppe 1)

- Synsstyrke / Visus:
 - Minst 0,5 for begge øyne samlet eller 0,5 for ett øye, evt med korreksjon.
- Synsfeltsutfall:
 - Ved tvil henvises til øyelege eller optiker
- Dobbeltsyn:
 - Henvises øyelege eller optiker

Hørsel

- Formelle krav kun i gruppe 2 og 3.
- Kan inngå i «summen» ved tvil om helsekravene er oppfylte.

Kognitiv svikt

- Helsekrav er ikke oppfylt når svekkelse av kognitiv funksjon medfører trafikksikkerhetsrisiko.
- Førerkortsøkere i førerkortgruppe 2 og 3 skal ved mistanke om kognitiv svikt henvises til nevropsykologisk vurdering.

	Indikerer godkjent	Tvil	Indikerer svikt
TMT-A	<60 sek	61-110 sek	>111 sek
TMT-B	<170 sek	171-300 sek	>301 sek
MMSE	>26	19-25	<18
Klokketest	4 eller 5	2 eller 3	0-1

Kasuistikk 2

- 86 år gammel mann.
- Velfungerende fysisk og kognitivt, selvhjulpen.
- Innlagt tre dager ved kommunal ø-hjelpsplass grunnet to uker med redusert almenntilstand, falltendens og forvirring.
- Afebril, stabile vitale parametre.
- Forvirret. Cor/pulm/abd ua. Blodprøver ua.
- Diagnose?

Kasuistikk 2, forts.

- Subduralt hematom
- Overflyttet nevrokirurgisk avdeling for operasjon.
- Hva med bilkjøring?

Nevrologisk sykdom

- Subduralt hematoma: Helsekrav oppfylt ved full restitusjon inkl kognitive funksjoner.
- Degenerative nevrologiske sykdommer, f.eks muskeldystrofier og ALS: Vurdering hos nevrolog
- Meningitt/encephalitt: Helsekrav oppfylt ved full restitusjon dersom ikke kramper. Ved kramper i akutfase er helsekrav oppfylt etter seks måneder.

Kasuistikk 3

- 83 år gammel, tidligere stort sett frisk og rimelig sprek kvinne innlagt med TIA. Ca 30 minutters varighet av halvsidige utfall. Ingen restsymptomer ved innkomst.
- Fikk 1 måneds kjøreforbud.
- Men under innleggelsen påvist signifikant carotisstenose. Var det riktig med 1 måneds kjøreforbud?

TIA og hjerneslag

- Enkeltstående TIA eller slag med remisjon innen 7 dager: 1 måned.
- TIA eller slag med remisjon innen 7 dager og atrieflimmer uten synkope: 3 måneder
- TIA eller slag med carotisstenose over 70% som ikke behandles kirurgisk: 6 måneder.

TIA og hjerneslag

- Flere TIA: 3 måneder
- Flere hjerneslag: Observasjonstid bør økes til 12 måneder.
- Hjerneslag med remisjonstid lengre enn 7 dager: 6 måneder
 - forutsetter tilfredsstillende syn, førlighet og kognitiv funksjon, samt risikofaktorer kartlagt og tilfredsstillende behandlet

Epilepsi og epilepsiliknende anfall

- Helsekrav ikke oppfylt ved diagnostisert epilepsi med anfall innenfor de siste 5 år.
 - Dispensasjon kan søkes etter 1 år.
- Enkeltstående uprovosert epileptisk anfall
 - 1 år dersom nevrolog vurderer lav risiko for nytt anfall.

Kasuistikk 4

- 55 år gammel mann innlagt elektivt for kognitiv utredning.
- Bipolar lidelse og langvarig bruk av Seroquel.
- Vi fant ingen tegn til kognitiv svikt.
- Men uttalt ortostatisme og har hatt flere synkoper grunnet dette. Bivirkning av Seroquel?
- Fra psykiatrien usikkert om helsekrav til førerkort oppfylt mtp psykisk tilstand. Men hva med ortostatisme og synkoper?
- Og hva med bruk av Seroquel? Og andre medisiner?

Bevissthetstap / synkope

- Enkeltstående besvissthetsforstyrrelse/ synkope uten avklart årsak:
 - 6 måneder dersom lav risiko for nytt anfall
- Gjentatte anfall:
 - 12 måneder dersom lav risiko
- Reflekssynkope, vasovagal synkope, situasjonssynkope, carotid sinussynkope og ortostatisme:
 - Helsekrav oppfylt.

Kasuistikk 5

- Eldre mann innlagt grunnet svimmelhet og to tilfeller med synkope.
- Påvist AV-blokk grad II type II og intermitterende totalblokk.
- Fikk pacemaker og skrevet ut dagen etter (lørdag)
.....men ifølge sykepleiernotat forvirret natten før utskrivelse.

Kasuistikk 5

- Tre dager etter blir kardiologen oppringt av datter:
 - Faren har ringt henne og fortalt han har kjørt til hytta og er på tur ut på rypejakt!
 - Hun oppfatter han som veldig forvirret.
- Helsekrav etter pacemaker?
- Delir?
- Hva med våpen?

Kasuistikk 6

- 76 år gammel kvinne med tidligere stort fremreveggsinfarkt (ca et år siden).
- Kognitiv velfungerende.
- Ingen angina for tiden, men veldig tungpustet ved den minste aktivitet og svært liten fysisk kapasitet.
- Følges opp ved hjertesviktpoliklinikken.
- Kjører selv dit med egen bil.
- Oppfyller hun helsekrav for førerkort?

Hjerte- og karsykdommer (gruppe 1)

- Generelt ved coronarsykdom:
 - Ikke angina i hvile eller ved emosjonell belastning
 - Ikke malign arytmi
 - Ikke hjertesvikt i funksjonsklasse IV (hviledyspnø)
- Stabil angina: Helsekrav oppfylt
- USAP/NSTEMI/STEMI: 4 uker
- Etter PCI: Ved utskrivelse
- Etter ACB: Ved tilfredsstillende tilheling (2-3 måneder)

Hjerte- og karsykdommer (gruppe 1)

- Atrieflimmer/flutter, SVT, WPW, AVNRT, AVRT uten synkope
 - Helsekrav oppfylt

Hjerte- og karsykdommer (gruppe 1)

- Pacemaker:
 - Uten synkope: Helsekrav oppfylt
 - Med synkope: 1 uke karantene
 - *Pasientkasuistikk 5*
 - (Men hva med forvirringstilstanden?)

Hjerte- og karsykdommer (gruppe 1)

- Hjertesvikt
 - NYHA I-II-III: Helsekrav oppfylt
 - *Pasientkasuistikk 6*
 - NYHA IV: Helsekrav ikke oppfylt

Kasuistikk 7

- Eldre kvinne innlagt grunnet redusert bevissthet.
- I mottak påvist infeksjon og ved blodgass glukose 1,6.
- Bruker en lang rekke medisiner, inkl Amaryl.
- Til vanlig kognitivt klar, selvhjulpen og fysisk ganske aktiv.
- Skrevet ut noen dager senere.
- Ikke tatt stilling til førerkort. Oppfyller hun helsekravene?

Diabetes

- Ved bruk av legemidler som kan gi hypoglykemi:
 - Ikke mer enn ett anfall med hypoglykemi med behov for bistand fra andre i løpet av siste året.
 - Full innsikt
 - Følger legens anbefaling.

Psykiske lidelser

- Angstlidelser og depresjon:
 - Ved alvorlige tilfeller kan det være aktuelt med midlertidig kjøreforbud.
 - Oppstart/doseøkning av medisiner minst 2 uker kjøreforbud.

Psykiske lidelser

- Schizofreni og andre psykotiske lidelser
 - stabil tilstand i tre måneder,
 - god etterlevelse og oppfølging av behandlingen
 - ingen bivirkninger av legemidler som kan påvirke trafikksikkerheten
 - god kognitiv funksjonsevne
- Manisk episode
 - Samme som forrige

Kasuistikk 8

- 51 år gammel kvinne innlagt ved lungeavdelingen. Metastasert cancer pulm.
- Litt tungpustet. pO₂ 8,9, pCO₂ 5,4.
- Mye smerter og en del angst.
- Bruker Norspan plaster og «litt Sobril».
- Veldig viktig for henne å kunne kjøre bil.
- Oppfyller hun helsekravene?

Respirasjonssvikt

- Førerkortgruppe 1
 - Stabile verdier med $pO_2 > 7,3$ og $pCO_2 < 6,7$
 - Evt med tilførsel av oksygen.

Narkotiske stoffer

- Rusmiddelavhengighet og / eller skadelig bruk av rusmidler: Helsekravene ikke oppfylt.
- Ved tvil: Kan gi midlertidig forbud 6 måneder.

Alkohol, rusmidler og legemidler

- Alkoholavhengighet / langvarig høyt inntak
 - Helsekrav oppfylt etter seks måneder der månedlig oppfølging viser avholdenhet og normalisering av biologiske prøver som avspeiler alkoholforbruket.

Legemidler

- Benzodiazepiner
 - Oksazepam inntil 30 mg/døgn
 - Diazepam inntil 10 mg/døgn
 - Zopiklon inntil 7,5 mg /døgn (minst 8 t før kjøring)
 - Zolpidem inntil 10 mg/døgn (8 timer)
 - Nitrazepam inntil 10 mg/døgn (8 timer)

Legemidler

- Opioider i depotform
 - Helsekrav oppfylt dersom
 - det er klar medisinsk indikasjon
 - det er minst en uke etter siste doseøkning
 - det brukes en maksimal døgndose som tilsvarer inntil 300 mg peroral morfin
 - legemidlene er langtidsvirkende, og
 - det har gått 8 timer etter inntak av ekstra dose korttidsvirkende opioid
- Kortvarig opioidbehandling
 - Kun dersom enkeltdose er anbefalt av lege og tas minst 8 timer før kjøring

Legemidler

- Antihistaminer som sovemiddel
 - Alimemazin inntil 30 mg/døgn (8 timer før kjøring)
 - Prometazin inntil 25 mg/døgn (8 timer)
 - Hydroksyzin inntil 30 mg/døgn (8 timer)
- Antipsykotika, antiepileptika og antidepressiva
 - Helsekrav oppfylt ved stabil medisinerings

Legemidler

- NB! Ved bruk av to legemidler reduseres maksimal døgndose med 50%

Kasuistikk 9

- 84 år gammel mann innlagt.
- Hjertesyk, nyresvikt, KOLS, diabetes.
- Konkludert med mild kognitiv svikt, tvil om helsekrav oppfylt.
- Fysisk skrøpelig. Ustødig og svak.
- Noen Paralgin Forte om dagen og 15 mg Sobril om kvelden.
- Svært tunghørt.
- Helsekrav oppfylt?

Andre sykdommer og helsesvekkelser

- Helsekrav er ikke oppfylt dersom det er andre sykdommer eller helsesvekkelser enn de som er omtalt og helsesvekkelsen utgjør en risiko for trafiksikkerheten.
- Helsekrav er ikke oppfylt dersom generell helsesvekkelse eller flere sykdommer sammen utgjør en risiko for trafiksikkerheten.

Oppsummering

- Vi har en **PLIKT** til å ta stilling til om helsekravene for førerkort er oppfylt.
- Sakkyndighetsrolle.
- Forskrift på Lovdata.no med detaljert oversikt.
- Ved tvil: Diskuter med kollega eller ta kontakt med fylkeslegen.